

С.А.Ганчарова, дацэнт

МЕТАДЫЧНАЕ ЗАБЕСПЯЧЭННЕ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ У ПРАЦЭСЕ АВАЛОДАННЯ СЕТКАВЫМІ ТЭХНАЛОГІЯМІ

Якасць падрыхтоўкі спецыяліста ў вышэйшай школе ў значнай меры залежыць ад актыўнасці студэнта і інтэнсіўнасці яго самастойнай работы на ўсіх відах заняткаў. Самастойная работа разглядаецца як пазнавальная дзейнасць, якая фарміруе, развівае і пераўтварае асобасныя якасці яе носбіта.

Паспяхова сацыяльная і прафесійная адаптацыя студэнтаў немагчыма без фарміравання ў выпускнікоў усвядомленай неабходнасці і ўстойлівых навыкаў бесперапыннай самаадукацыі.

Самастойная работа студэнтаў (СРС) Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры па вывучэнні розных спецыяльных дысцыплін з'яўляецца магутным сродкам фарміравання творчай актыўнасці навучэнцаў, умення арыентавацца ў навакольнай рэчаіснасці. Яна садзейнічае актывізацыі пазнавальнай дзейнасці студэнтаў, інтэнсіфікацыі вучэбна-выхаваўчага працэсу, фарміраванню ў будучых спецыялістаў глыбокіх ведаў.

Актыўная СРС ва ўсіх сваіх відах магчыма толькі пры наяўнасці сур'ёзнай і ўстойлівай матывацыі, у адваротным выпадку будзе імітацыя актыўнасці — адыход ад самастойных дзеянняў. Найбольш эфектыўная далёкая матывацыя, абумоўленая перспектывамі пасляўніверсітэцкай дзейнасці. У нашым сённяшнім грамадстве, дзе інтэлектуальная праца мала запатрабавана, гэты фактар аслаблены.

Пры адсутнасці далёкай матывацыі трэба шукаць бліжэйшую. Яна можа быць абумоўлена цікавай падачай вучэбнага матэрыялу, майстэрствам выкладчыка, яго асабістымі

якасцімі; удзелам студэнтаў у творчай дзейнасці (навукавай і метадычнай рабоце); індывідуалізацыяй усіх формаў заняткаў і кантролю ведаў; заахвочваннем поспехамі ў вучобе і творчай дзейнасці і інш.

Асаблівасцю авалодання Internet-тэхналогіямі з'яўляецца тое, што яны маюць вельмі добрую матывацыю ў студэнтаў, абумоўленую грамадскімі патрэбнасцямі, модай, даступнасцю і ананімнасцю. Internet — гэта далучэнне да сусветнай інфармацыйнай прасторы, набыццё новых ведаў, пошук артыкулаў, рэфератаў па розных прадметах, зносіны, гульні.

Самастойная работа можа быць накіравана на збор, вывучэнне і пераапрацоўку інфармацыі, атрыманне новых ведаў, фарміраванне і ўмацаванне ўменняў і навыкаў, практычнае іх выкарыстанне, праверку і кантроль за якасцю ведаў.

Важным аспектам дзейнасці выкладчыка з'яўляецца яго метадычная праца па дыдактычным аналізе зместу вучэбнага матэрыялу. Каб вызначыць, ці можа ён быць вынесены для самастойнай работы па тэме інфармацыйных Internet-тэхналогій, выкарыстоўваецца наступная градацыя.

— Матэрыял, які нельга прапаноўваць для самастойнага вывучэння (ён носіць аглядны ці абагульняючы характар, утрымлівае шмат новых і незнаёмых паняццяў і тэрмінаў, патрабуе вялікіх затрат на яго засваенне; па ім няма дапаможнікаў, метадычных матэрыялаў; у студэнтаў няма неабходных навыкаў і ўменняў самастойнай работы з вучэбнай літаратурай; нізкі ўзровень апорных ведаў навучэнцаў, адсутнасць ведаў і навыкаў па сумежных дысцыплінах і інш.).

— Матэрыял, які можна і трэба прапаноўваць для самастойнага вывучэння (ён лагічна звязаны з лекцыямі, пашырае іх матэрыял, спрыяе выпрацоўцы практычных навыкаў і ўменняў).

Дыдактычныя мэты самастойных заняткаў наступныя: паўтарэнне, замацаванне, паглыбленне, пашырэнне і сістэматызацыя ведаў; самастойнае авалоданне новым матэрыялам; фарміраванне ўменняў і навыкаў самастойнай работы і самастойнага мыслення; абуджэнне пазнавальнай зацікаўленасці; выкананне праверачных і кантрольных заданняў; работа са спецыяльнай літаратурай; індывідуальныя практычныя заняткі; стварэнне плакатаў, аб'яў; падрыхтоўка дакладаў, рэфератаў, артыкулаў; выкананне курсавых, дыпломных праектаў і інш.

Лекцыйныя заняткі павінны мець установачны, праблемны характар, самастойная работа — забяспечваць развіццё і замацаванне ведаў, а кансультацыі і семінары — індывідуальны падыход у адпаведнасці з творчымі схільнасцямі студэнтаў.

У рашэнні гэтых пытанняў важную ролю адыгрываюць новыя інфармацыйныя тэхналогіі, іх развіццё і ўкараненне ў гуманітарную адукацыю. У камп'ютэрных класах кафедры інфармацыйных тэхналогій у культуры пад кіраўніцтвам выкладчыкаў праводзіцца самастойная работа па авалоданні і засваенні Internet-тэхналогій.

Сістэмаўтваральным элементам самастойнай работы студэнтаў з'яўляецца лекцыя, у якой павінна ўтрымлівацца частка матэрыялу ўстановачнага характару, дзе прапануецца праграма СРС па дадзенай тэме з указаннем сродкаў і метадалогіі работы. Сама лекцыя істотна змянілася. Яна суправаджаецца паказам камп'ютэрных слайдаў. Тэкст лекцыі ў выглядзе прэзентацыі даступны кожнаму. Створаныя сродкі маюць высокую ступень нагляднасці навучання, рэалізуюць магутныя выяўленчыя магчымасці ЭВМ (графічныя сродкі, дынамічныя карцінкі, колер, гук). У параўнанні са звычайнай электроннай версія лекцыйнага матэрыялу мае наступныя асаблівасці:

— тэкст квантованы, гэта значыць падзелены на старонкі, якія ўяўляюць сабой завершаныя сэнсавыя порцыі, пры гэтым кожную старонку ў любым парадку можна выклікаць на экран;

— тэкст ілюстраваны, колерам выдзелены асноўныя моманты;

— графікі, дыяграмы, малюнкi — каляровыя, дынамічныя, іх пабудова паказваецца ў часе;

— у мэтах ажыўлення тэксту, прыцягнення ўвагі навучэнца магчыма ўвядзенне ілюстрацый тыпу мультыплікацый, гукавога суправаджэння;

— падчас лекцыі выкарыстоўваюцца інтэрактыўнае падкрэсліванне, выдзяленне асобных палажэнняў, формул.

Пры адсутнасці ці малой колькасці практычных заняткаў па курсе матывацыя да СРС забяспечваецца спецыяльным заданнем, якое суправаджае кожную лекцыю, напрыклад самастойнае канспектванне асобных фрагментаў тэмы па прапануемай літаратуры, пошук гэтага матэрыялу ў Internet, асваенне праграмнага забеспячэння, адказы на кантрольныя пытанні, складанне ўласных кантрольных пытанняў, задач і інш. Высокую эфектыўнасць маюць комплексныя заданні па дысцыпліне, якія даюцца ў пачатку семестра, рэфераты. Самастойна прапрацаваныя студэнтамі раздзелы курса афармляюцца ў выглядзе дакладаў на семінарах з наступным абагульненнем і заключэннем выкладчыка. Адным са стымуляў да СРС з'яўляецца строгая індывідуалізацыя ўсіх заданняў, выконваемых як у вучэбны, так і ў пазааўдыторны час. Кожнаму студэнту выдаецца індывідуальнае заданне для самастойнага вывучэння тэмы прыкладнога характару, якое ўлічвае індывідуальную ступень падрыхтоўкі навучэнца. Студэнты з цікавасцю ствараюць асабістыя вэб-старонкі, у тым ліку па дыпломных работах, публікуюць іх ў Internet, атрымліваюць сертыфікаты і ўдзельнічаюць у конкурсах на атрыманне грантаў па міжнародных праграмах.

Таксама важныя назапашванне і апрацоўка статыстычнага матэрыялу як асобнымі студэнтамі, так і вучэбнымі групамі. Зваротная сувязь паміж студэнтам і выкладчыкам дазваляе выяўляць тыповыя памылкі і ўдакладняць метадычны матэрыял.

Выкладчыкамі кафедры падрыхтаваны электронныя вучэбныя матэрыялы, метадычныя ўказанні, спісы рэкамендаванай літаратуры, а таксама даволі багаты відэарад (слайды, графікі, табліцы і інш.). Тэкставая частка лекцый і сканіраваны матэрыял у электронным выглядзе даступныя кожнаму.

Камп'ютэрызацыя ў наш час з'яўляецца адным з найбольш эфектыўных сродкаў вучэбнага працэсу. Пры гэтым дасягаюцца розныя мэты.

Сучасныя дыдактычныя сістэмы прапануюць у асноўным успрыманне ведаў усімі студэнтамі адначасова. Пры гэтым з-за асаблівасцей індывідуальнага ўспрымання ўзровень яго хістаецца вельмі значна. На жаль, выкладчык практычна не мае магчымасці праводзіць індывідуальныя заняткі і індывідуальны кантроль ведаў. Камп'ютэры дазваляюць ліквідаваць гэты недахоп. Яны даюць магчымасць адпрацаваць прафесійныя ўменні і навыкі на ПЭВМ. Прычым студэнт сам можа меркаваць аб узроўні сваёй падрыхтоўкі, паколькі ён атрымлівае інфармацыю аб ступені засваення матэрыялу.

Камп'ютэр стымулюе становіць матывацыю ў адносінах да навучання і пазнавальную дзейнасць, дапамагае ажыццявіць міжпрадметныя сувязі (на якіх і будзеца інфарматыка ў першую чаргу), дазваляе прымяняць праблемнае навучанне пры самых спрыяльных міжасобасных адносінах студэнтаў і ПЭВМ. Лепш ідзе асваенне матэрыялу, разумовая здольнасць студэнтаў не зніжаецца з-за страху зрабіць памылку. Пры абучэнні з ПЭВМ і адмоўныя эмоцыі адсутнічаюць.

Па выніках назіранняў выкладчыкаў камп'ютэр па многіх паказчыках з'яўляецца для студэнтаў і кантралёрам, і крыніцай ведаў, таму што, з аднаго боку, гэта партнёр, з другога — усяго толькі рэч, з гульні з якой магчыма выйсці ў любы час, не адчуваючы горкага пачуцця паражэння і не страціўшы годнасці. Па сутнасці для студэнта праца з камп'ютэрам — спаборніцтва з самім сабой.

Пераход на якасна новую ступень арганізацыі вучэбнага працэсу ў вышэйшай школе немагчымы без выкарыстання камп'ютэраў і сучасных інфармацыйных тэхналогій. Камп'ютэрызацыя навучання з'яўляецца магутным сродкам павышэння эфектыўнасці вучэбнага працэсу і СРС.

Цікавасць зносін з камп'ютэрам стварае прынцыпова новыя ўмовы, якія забяспечваюць якаснае змяненне сістэмы самастойнай работы студэнтаў.

навучыць спяваць іншых, неабходна самому валодаць песенным голасам, ведаць сакрэты народнапесеннага выканання, удасканалваць сваё майстэрства, у любы момант умець паказаць голасам той ці іншы штрых, нюанс, галасавы прыём і інш. Разам з тым хормайстар павінен граматна растлумачыць патрабаванні, звязаныя з інтэрпрэтацыяй таго ці іншага народнага твора.

На сённяшні дзень вучэбны працэс пабудаваны такім чынам, што прадугледжае комплекснае навучанне па пастаноўцы голасу, дырыжываванні (практычны курс), засваенне тэарэтычнага курса па хоразнаўстве, авалодванне методыкай работы з фальклорным гуртам. Выкладчык імкнецца дапамагчы студэнтам набыць канкрэтныя навыкі і ўменні, навучыць іх новым прыёмам і, вядома ж, выхаваць пэўныя адносіны да навучання.

Абапіраючыся на шматгадовую педагагічную практыку, аналізуючы адказы студэнтаў на экзаменах і іх практычную работу з гуртам, мы зрабілі выснову, што авалодванне прафесіяй не можа адбывацца толькі ў класе выкладчыка. Такія заняткі іншы раз пераўтвараюцца ў вымуштроўванне дзеля паспяховай здачы экзаменаў. Неасэнсаванае вывучэнне музычнага матэрыялу і тэксту па пастаноўцы голасу вядзе да таго, што ў працы з народным хорам ці фальклорным гуртам студэнт становіцца бездапаможным. Гэта сведчыць аб тым, што навучэнцы не ўмеюць правільна і рацыянальна рыхтавацца да заняткаў. Самастойны падыход да партытуры народнага твора ў іх амаль поўнасю адсутнічае. Самастойная праца студэнтаў над партытурай, над пастаноўкай голасу прадугледжана вучэбнымі праграмамі, але, як гэта павінна ажыццяўляцца на практыцы, не тлумачыцца ў метадычных матэрыялах.

Некаторыя выкладчыкі недаацэньваюць значэнне самастойнай падрыхтоўкі будучага спецыяліста. Гэта засведчылі такія вядомыя вучоныя, як Д.Еўтушэнка і М.Міхайлаў-Сідараў.